

Skovdyrkeren

Nr. 60 - maj 2019

Ny ansøgningsrunde:
**35 millioner i puljen
til skovrejsning**

Fynsk skovrejsning
skabte mere herlighed

2018-tørken giver
fortsat tømmermænd

Varmeværk vil
producere egen flis

SKOVDRYRKERNE

Naturnær skovdrift 2

Kort nyt 3

Fynsk skovrejsning giver glæde 4

Birkelund skal minde om Sverige 8

Pulje med 35 millioner til skovrejsning 9

Vildtager kan forbedre jagten 11

Sidste års tørke giver problemer 12

Gunstige muligheder for generationsskifte 16

Varmeværk vil fyre med egen flis 18

Forkultur giver fordele til blivende træer 20

Forsidebilledet:

Skovdyrkerne har de seneste uger haft travlt med forårets plantninger. Billedet er fra et projekt ved Skanderborg.
Foto: Jens Mathiasen

Skovdyrkerne forbereder sig på deltagelse i nyt projekt

EU LIFE-projekter kan være andet end naturgenopretning. Naturstyrelsen arbejder på at gennemføre et stort projekt med nåletræsproduktion. Det samlede danske skovbrug er inviteret, og Skovdyrkerne går efter at deltage.

Af Ulrik Kragh Hansen

Naturstyrelsen har indbudt Skovdyrkerne til at deltage i et stort EU LIFE-projekt. Projektet omhandler naturnær skovdrift.

Det nye projekt skal være et træproduktionsprojekt, hvor der skal findes mere bæredygtige og robuste løsninger på den traditionelle nåletræsplantagedrift med plantede, ensaldrende og enkeltartede bevoksninger.

Naturstyrelsen ønsker at inddrage hele det samlede danske skovbrug i projektet. Udover Skovdyrkerne har styrelsen også indbudt Dansk Skovforening, HedeDanmark, Salten Langsø Skovadministration, Københavns Universitet og Skovskolen.

Projektet vil blive landsdækkende, og der skal anlægges mange arealer i praksis. Går projektet til held, snakker vi samlet om en projektramme på op til 90 millioner over fem til otte år. Der er endelig ansøgningsfrist i januar 2020, men det indledende ansøgningsarbejde er allerede igangsat.

Skovdyrkerne ønsker at deltage

Skovdyrkerne er gået ind i projektforberedelsen med den indgangsbøn, at naturnær skovdrift er blevet misforstået som driftsform. Mange forbinder det med, at man lader skoven passe sig selv.

Vi mener, at det er en aktiv driftsform, der kræver en stor indsats både med hensyn til viden og håndværk.

Skovdyrkerne er ganske godt bekendt

Selvforryngelse er et af værktøjerne i den naturnære skovdrift. Foto: Ulrik Kragh Hansen.

med driftsformen, da vi i generationer har dyrket mange mindre løvskove med motorsaven i et plukhugstlignede system.

EU kan levere medfinansiering

Interessen for det private ligger i at få medfinansieret 55 procent af EU. En stor begrænsning ligger dog i, at EU kun arbejder med partnere i selskabsform. En privat skovejjer, som er det typiske medlem hos Skovdyrkerne, kan ikke umiddelbart være med.

Skulle der findes en selskabsejet skov derude, hvor ejerne er trætte af renafdrifter og åbne for andre løsninger, så tøv ikke med at kontakte undertegnede.

Ulrik Kragh Hansen, skovfoged hos Skovdyrkerne Nord-Øst, kan kontaktes på ukh@skovdyrkerne.dk eller telefon 23 40 62 12.

Udgiver: De Danske Skovdyrkerforeninger
Parallelvej 9A, 8680 Ry
www.skovdyrkerne.dk

Ansvarshavende redaktør: Kristian Gernow
Redaktør: Jens Mathiasen

Layout: Landbrugsmedierne
Tryk: PE Offset A/S – ISSN 2445-785X

Tal viser stagneret dansk skovareal

Danmark har i dag 625.600 hektar skov. Det betyder, at 14,5 procent af Danmark er dækket af skov. Arealet har været støt stigende siden 1990, hvor skov dækkede 12 procent af landet.

Nye tal fra Danmarks Skovstatistik, udarbejdet for Miljøstyrelsen af Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, viser imidlertid, at denne udvikling er stagneret de seneste tre år, skriver skovskolen.ku.dk.

Aktuelt ser det ud til, at skovrejsning og rydning af skov balancerer.

Stagningen går imod et af de langsigtede mål i skovprogrammet fra Miljø- og Fødevarerministeriet fra efteråret 2018. Programmet lægger op til, at skovlandskaber i Danmark skal op på 20-25 procent af landets areal inden udgangen af det 21. århundrede.

Danmarks Skovstatistik indsamler nøgletal om de danske skove. Tallene anvendes også af Miljøstyrelsen som vidensgrundlag i arbejdet med at sætte de overordnede rammer for forvaltningen af de danske skove.

Efter en mangeårig stigning er det danske skovareal stagneret, viser tal. Arkivfoto: Jens Mathiasen

Forskerne fandt ud af, at nyere skovområder suger større mængder kulstof som følge af deres unge alder. Arkivfoto: Jens Mathiasen

Forskere: Unge træer binder mest CO2

Skove er almindeligt anerkendte som vigtige kulstofdræn - og man har hidtil troet, at træer i den tropiske regnskov var de bedste til at opsuge og holde på CO2.

Den antagelse stiller forskere ved Birmingham Institute of Forest Research nu spørgsmålstegn ved, skriver træ.dk. I et forsøg har forskerne gennemført analyser af, hvor meget kulstof gamle, etablerede skovområder optog i årene mellem 2001 og 2010. Tallene blev sammenlignet med CO2-optaget i yngre skove, der vokser på områder, hvor der tidligere har været menneskelige aktiviteter som for eksempel landbrug.

Forskerne fandt, at de nyere skovområder suger større mængder kulstof som følge af deres unge alder på under 140 år. De CO2-sultne unge træer er typisk blevet genplantet på jord, der tidligere blev brugt til landbrug, og deres unge alder er en af de vigtigste drivkræfter i den øgede kulstofoptagelse.

Forskerne bag forsøget fremhæver vigtigheden i at bruge skove til at begrænse klimaforandringer.

- Det er vigtigt at få klar viden om, hvor og hvorfor kulstofoptagelsen sker, fordi det hjælper os med at træffe velunderbyggede beslutninger om skovforvaltning, forklarer Tom Pugh, som er en af forskerne bag analysen.

Skovene lagrer fortsat store mængder CO2

Efter at skovstatistikken i 2002 overgik til at være baseret på måling af prøveflader, er den stående vedmasse i skovene samlet set steget fra omkring 100 til omkring 132 millioner kubikmeter. Det svarer til en stigning på 32 procent, skriver Dansk Skovforening på baggrund af nye tal fra Danmarks Skovstatistik.

Den største andel af vedmassen (58 procent) findes i løvskovene, hvor særligt de østdanske løvskove trækker op.

Udviklingen er sket på trods af øget hugst og øget efterspørgsel på træ igennem hele perioden, fordi skovene samtidig har forøget deres tilvækst. Dermed er lageret af kulstof i skovene forøget.

I dag er der bundet, hvad der svarer til cirka 148,2 millioner ton kuldioxid i træernes og skovbundenes biomasse. Lageret i skovene er øget med 9,9 millioner ton alene i den levende del af biomassen siden 1990. Det svarer til, at atmosfærens indhold af kuldioxid er nedbragt med 36,2 millioner ton.

Havjagt på museum

Pramme, ænder og våben står klar til at fortælle den unikke danske historie om strand- og havjagten. Det sker på Det Grønne Museum, Auning på Djursland, som tidligere i dette forår har åbnet en ny særudstilling om emnet.

På havet har vind og vejr formet jægerne og deres udstyr, og bølgerne har krævet sine ofre, når der skulle hentes kød, fjer og dun. Kravet til udstyret på havet har været funktion over form, men når jægerne gik i gang med håndarbejdet, blev pramme og især deres lokkefugle alligevel til regulære kunststykker, skriver museet

Udstillingen består blandt andet af nyt og historisk film- og billedmateriale. Der udstilles også en række danskproducerede pramme, smukke lokkefugle fra før og nu og selvfølgelig også våben.

- Museet har en stor mængde meget fine genstande fra mere end hundrede års strand- og havjagtshistorie. Genstandene og de gamle film vidner på den ene side om en kold, brutal og farlig jagtform, men viser også skønheden ved havets og kystens fugle, siger Troels Land, der er museumsinspektør med ansvar for jagtens kulturhistorie.

Skovrejsning har skabt herlighed og bedre jagt

Det østfynske ægtepar Anne-Marie og Bjarne Ulrik har rejst skov på cirka 10 hektar. Skoven har givet herlighedsværdi og langt bedre jagt på deres ejendom.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Et kort sekund stopper Bjarne Ulrik op.

- Kan du se dem, spørger han sin kone.

Han peger 200 meter ud i terrænet langs skovbrynet. Derude lunter to rådyr rundt i forårssolen og forsvinder bag nogle træer.

Anne-Marie Ulrik nikker. Hun glæder sig over vildtet og naturoplevelserne.

- Rådyrene er her hele tiden. Efter skoven er kommet, ser vi meget mere vildt i terrænet, siger hun.

Parret fortsætter gåturen i deres unge skov. Skoven er knap 10 år gammel og blev rejst på ti hektar landbrugsjord.

De færdes i den dagligt.

- Vi går ture i skoven stort set hver eneste dag. Det kan vi faktisk ikke lade være med. Derudover er vi en jagtfamilie, og vi glæder os over, at skoven har trukket langt mere vildt til vores ejendom, siger Anne-Marie Ulrik.

Skov i stedet for landbrug

Begge er nu pensionerede. Anne-Marie er læge og var tidligere overlæge på Nyborg Sygehus. Bjarne er ingeniør og har undervist i mange år.

I løbet af gåturen beretter de om deres ejendom og om baggrunden for at rejse skov.

De købte ejendommen ved Nyborg for 26 år siden. Der er 16,5 hektar i det hele.

- Vi ville bo tæt ved Nyborg, sådan at jeg kunne være hjemme på mine vagter, siger Anne-Marie Ulrik.

De har drevet den som hobbylandbrug i mange år. De første ti år var der kødkvæg på ejendommen og parret drev også markerne.

Musene har gnavet rodhalse på mange bøge. - Det var specielt slemme de første tre sæsoner, siger Bjarne Ulrik, som her viser en af de døde bøge.

- Fra 1999 og fremefter lagde vi om til økologi. Men da vi skulle i gang med at hakke roer, så blev det altså for meget at passe landbruget ved siden af vores jobs. På et tidspunkt forpagtede vi derfor jorden ud til en økologisk landmand, fortæller Anne-Marie Ulrik.

Jorden var bortforpagtet i en del år, men på et tidspunkt valgte de at opsigte aftalen og at tage jorden hjem igen.

- Vores søn havde i mange år opfordret os til at rejse skov på jorden - og efterhånden udviklede ideen sig også hos os, siger Anne-Marie Ulrik.

Idé blev til virkelighed

Den endelige beslutning blev taget i slutningen af 00'erne. Skoven blev rejst i 2011.

- Når vi går herude, kan vi jo godt se, at det måske havde været rart, at skoven var rejst ti år tidligere. Men vi er i hvert fald er meget glade for, at vi gjorde det, siger Anne-Marie Ulrik og smiler.

Selve etableringen var udfordrende. Jorden havde været bortforpagtet og drevet økologisk i en årrække. Parret fortæller, at ukrudtstrykket var massivt.

- Faktisk søgte jeg en dispensation for

Anne-Marie og Bjarne Ulrik bruger skoven dagligt og går mange ture. Til højre ses birkelunden.

at få lov til at sprøjte vores økologiske jord. Vi måtte ikke lave dybdepløjning, da der er en gammel jernalderboplads her i området, fortæller Anne-Marie Ulrik.

Dispensationen kom, og arealet blev sprøjtet én gang med Roundup forud for etableringen.

Etablering med stort ukrudtstryk

Skovdyrkernes skovfoged, Hans Thekilde Nielsen, har været faglig rådgiver på projektet. Han bekræfter den udfordrende etablering.

- Efter sprøjtningen landbrugspløjede vi jorden lidt dybere end normalt for at bryde en eventuel pløjesål. Bagefter blev der harvet, og så plantede vi, siger skovfogeden.

- Det var tydeligt, at ukrudtssprøjtningen havde en god virkning. Men frøpøljen i jorden var meget stor. Derfor så vi et voldsomt ukrudtstryk bagefter. Men træer er jo heldigvis taknemmelige – og vi lykkedes med en fornuftig etablering, fortsætter han.

Skovfogeden uddyber, at der blev efterbedret lidt den første sæson, men ellers er træerne kommet, som de skulle.

De efterfølgende to sæsoner blev der udført mekanisk renholdelse. Først strigling og derefter rækkegående rensning.

Planlægning og arter

Skoven består af en række forskellige træarter. Imellem hovedtræarterne er eg og bøg.

Skovfoged Hans Thekilde forklarer, at artssammensætningen er valgt for at skabe variation og tilgodese vildtet.

- Eksempelvis har vi etableret tykninger af nål, hvor vildtet kan skjule sig, siger han.

Han forklarer, at der er arbejdet meget med variation.

- Vi har brugt røn og vildæble for at skabe variation og farvespil i skoven. Arterne er også gavnlige for insekter, fugle og vildt. Jo mere varieret skoven er, desto mere får man brugt den, siger han.

Både Bjarne og Anne-Marie Ulrik nyder variationen i den unge skov.

- Vi kan nemt bruge en time på at gå derude. Derudover betyder den varierede bonitet, at der er stor forskel på skovens

- Rundt om hele skoven har vi holdt arealer fri for at bevare udsigten. Græsarealerne kan også senere benyttes til afgræsning, hvis det behov opstår, siger skovfoged Hans Thekilde Nielsen, som har hjulpet ejerne med projektering og udførelse af skovrejsningen.

- ➔ udvikling. Den afspejler virkelig forskellighederne i jorden, siger Anne-Marie Ulrik.

Åbne arealer

Parret har valgt at friholde et åbent areal rundt om skoven.

- De åbne arealer skaber også variation. Derudover får man nogle gode kig oppe fra ejendommen og ned langs med skovbrynet. Det giver også mulighed for at bruge arealerne til græsning eller hestefolde, hvis man ønsker det på et senere tidspunkt, siger Anne-Marie Ulrik.

Bjarne Ulrik supplerer:

- Midt inde i skoven har vi også friholdt et areal, så vi fortsat har god udsigt til pylonerne på Storebæltsbroen. Det var også vigtigt for os, at der fortsat var flere muligheder med ejendommen. Det synes jeg, vi er lykkedes godt med, siger han.

Udfordringer med mus

På vejen rundt i skoven går ruten forbi afdelinger med bøg. Bøgene varierer meget i størrelse – og det skyldes udfordringer med ukrudtstrykket.

- Meget græsdække giver optimale betingelser for mus. Musene kan gemme sig i græsset. De gnaver på rodhalsene på bøgene. Det var vi meget udfordret af. Specielt de første tre sæsoner oplevede vi problemer med gnav på bøgene, siger Bjarne Ulrik og viser en død gnavet bøg.

Der blev sat økologiske musefælder ud i området.

- Det er store baljer, hvor musen kravler ind og så efterfølgende bliver taget af rovdyr. Men her de seneste sæsoner er bøgene begyndt at komme bedre, siger han.

Ifølge Hans Thekilde er det karakteri-

stisk for bøg, at den kan være lidt svag og langsom i starten.

- Bøg er en art, der gror godt under andre træer. Den står gerne i halvskygge under den ældre generation. Det er helt anderledes med eg, som er en pionérart. Den gror gerne op i det åbne landskab, og den har fart på de første år, forklarer skovfogeden.

Etableret med tilskud

Skoven er etableret med tilskud. Anne-Marie Ulrik har selv søgt tilskuddet hjem. Tilskuddet er udbetalt i to rater. En rate blev udbetalt i forbindelse med etableringen. Næste rate kom til udbetaling nogle år senere, da skoven havde etableret sig.

- Jeg vil være ærlig og sige, at det med ansøgningerne har været lidt af en udfor-

Anne-Marie Ulrik forklarer, at de forskellige arter skaber en god variation i den unge skov.

dring til tider. Vi har oplevet et noget rigtigt og bureaukratisk system. Så det skal man overveje, om man selv vil bruge tid på. Men det lykkedes, og vi fik vores tilskud, siger hun.

Hun forklarer, at økonomisk hviler skovrejsningsprojektet stort set i sig selv.

- Ser man på de totale omkostninger, så har tilskuddet dækket en meget stor del af de samlede omkostninger, siger hun.

Skal bæres fra ejendommen

Mus i nyplantede bøge og ansøgningsbureaukrati har været de største udfordringer. Men parret har på ingen måde fortrudt projektet.

Både Bjarne og Anne-Marie Ulrik glæder sig over at være med til at præge landskabet.

Om skovrejsningen

- Ejere er Anne-Marie og Bjarne Ulrik, Nyborg.
- Der er rejst varieret løvskov.
- Primære arter er bøg og eg.
- Der er anvendt røn og vildæble med flere for at skabe variation og farvespil.
- Skoven er etableret i 2011 på cirka 10 hektar landbrugsjord.
- Mekanisk ukrudtsbekæmpelse i to sæsoner.
- Cirka 42.000 træer i alt.
- Skovdyrkerne har udført projektering, plantning og renholdelse af hele projektet.

- Skoven er jo med til at sikre, at en ejendom som denne har værdi, som den er. Hvis det var en landbrugsejendom, ville den blive købt op og jorden ville blive solgt fra. Det synes vi er lidt synd, siger Anne-Marie Ulrik.

- Derudover så kan ejendommen også være attraktiv for en yngre familie, som måske ikke ønsker at passe en masse jord, fortsætter hun.

Parret slår dog fast, at skoven er plantet, for at de selv kan nyde den. Det er ikke gjort for at løfte værdien af ejendommen.

- Vi har boet her i mange år – og vi har tænkt os at blive båret ud herfra. Den forbedrede jagt og den rekreative værdi er et fantastisk afkast af vores investering. Vi nyder skoven hver eneste dag, fastslår parret.

Birkelunden er plantet i 2011 og skal minde om Sverige.

Birkelund giver gode minder om Sverige

Anne-Marie og Bjarne Ulrik har plantet en birkelund i deres nye skov. Med tiden skal der plantes nye arter.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Inde midt i Anne-Marie og Bjarne Ulriks unge skov er der plantet en birkelund. Lunden blev etableret efter et stærkt ønske fra Anne-Marie.

- Jeg ville så gerne have en birkelund - og det har jeg fået, siger hun.

Hun uddyber, at lunden er plantet efter inspiration fra Sverige.

- Baggrunden er, at vi boede i Sverige i fire år i midten af 1980'erne. Der fik jeg en svaghed for birkelunde og for Sverige. Men nu bor vi i Danmark - og så var vi jo nødt til at etablere en birkelund her i Danmark, så vi på den måde kunne få en lille bid af Sverige, siger Anne-Marie Ulrik.

Godt en hektar birkelund

Birkelunden er anlagt på 1,1 hektar, og der er plantet almindelige hvide birke-træer.

Planen er, at der på sigt skal plantes mange forskellige birkearter ind på arealet.

Bjarne og Anne-Marie Ulrik vil med tiden plante flere birkearter ind i birkelunden.

- Nu har vi startet lunden op som en almindelige hvid birkeskov. Men fremadrettet vil vi finde nye arter. Vi har blandt andet plantet en kobberbirk, og vi har plantet en himalayabirk i lunden. De nye arter skal være med til at give variation, siger hun.

- Lunden er vi inspireret af fra Sverige. Men det her med de mange arter - det er vores egne skøre ide, forklarer Anne-Marie Ulrik.

I gang med vedligeholdelse

Lunden har passet sig selv de første mange år, men nu er Anne-Marie gået i gang med vedligeholdelsen.

- De sidste par år har jeg stammet birke-kene op. På den måde får vi et utroligt smukt kig ned igennem de hvide birke-stammer. Det giver os en fin lille bid af Sverige - netop som vi efterlyste, siger hun.

Plantet på lav jord

Skovfoged Hans Thekilde forklarer, at birkelunden er etableret samtidig med den øvrige skovrejsning tilbage i 2011.

- Birkene er plantet på lav jord. De kom så hurtigt fra start, at de hurtigt overvok-sede det store ukrudtstryk, siger han og tilføjer, at i dag giver birkelunden allerede indtryk af at være en egentlig skov.

Rejs skov og få tilskud på over 30.000 kroner pr. hektar

Om få måneder åbner Landbrugsstyrelsen for ansøgningsrunden til den nuværende skovrejsningsordning. Der kan opnås tilskud på over 30.000 kroner pr. hektar. Skovdyrkerne tilbyder uforpligtende screening.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Hvis man som lodsejer går med tanker om at rejse skov, så gælder det om at komme ud af busken.

Om kort tid åbner Landbrugsstyrelsen for sidste store ansøgningsrunde til den nuværende statslige skovrejsningsordning.

Det oplyser Katrine Bang Hauberg, der er forstfuldmægtig ved Skovdyrkerne Vest.

Hun opfordrer landmænd og andre lodsejere til at gøre brug af tilskudsmulighederne.

- Det er en rigtig god ordning. Der ydes tilskud på 32.000 kroner pr. hektar. Derudover kan man få 15 kroner i tilskud pr. løbende meter hegn, siger Katrine Bang Hauberg.

Hun tilføjer, at man samtidig kan beholde EU-støtten på arealet.

Kommuner skal sagsbehandle før frist

Ordningen har ligheder fra tidligere år. Men en væsentlig ændring er, at kommunerne nu først skal sagsbehandle projekterne, inden de kan sendes ind som egentlige ansøgninger til Landbrugsstyrelsen.

- Styrelsen kræver nu, at kommunerne på forhånd har sagsbehandlet og afgjort dispensationer om åbeskyttelseslinjer, ➔

Der er 35 millioner i puljen, og der gives tilskud på 32.000 kroner pr. hektar.

⇒ fortidsminder, Naturbeskyttelseslovens paragraf-3 arealer og så videre. Det betyder, at vi er under stort tidspres for at nå at få ansøgningerne gjort klar og sendt rettidigt ind til Landbrugsstyrelsen, siger hun.

- Jeg opfordrer derfor interesserede lodsejere til at henvende sig hurtigt, så vi kan nå at få deres ansøgning med i puljen, som i år er på 35 millioner kroner, fortsætter Katrine Bang Hauberg.

Ingen pesticider

På det dyrkningsmæssige er der også ændringer i forhold til de forrige år. Eksempelvis er det ikke muligt at bruge pesticider sammen med skovrejsningsordningen.

Lodsejere har mulighed for at søge om et forhøjet tilskud med krav om, at man ikke reolpløjer.

- Det er vigtigt at være klar over, at Landbrugsstyrelsen prioriterer ansøgninger uden reolpløjning. Derfor er man i praksis nødt til at ansøge uden reolpløjning, hvis man vil øge sine chancer for at få tilskud, siger Katrine Bang Hauberg.

Styrelsen oplyser, at herefter prioriteres projekter efter beliggenhed i forhold til kvælstofindsatsbehov, kvælstofretention og drikkevandsinteresser.

Skovdyrkerne tilbyder screeninger

For at komme i betragtning til tilskud bliver der stillet krav fra myndighedernes

Forstfuldmægtig Katrine Bang Hauberg opfordrer til, at landmænd og andre lodsejere benytter sig af muligheden for at få del i den nuværende skovrejsningsordning.

side. Det gælder eksempelvis placeringen af skovrejsningsarealet.

- Kommunerne har udpeget områder i Danmark, hvor man ikke ønsker skovrejsning. Det kan skyldes, at der allerede er store skovarealer i forvejen eller andre faktorer. Her er det vigtigt at vide, at selvom man bor i sådan et område, så er det muligt at få en dispensation. Det skal i hvert fald ikke være det, som afholder lodsejere fra at søge, siger Katrine Bang Hauberg.

For at afklare usikkerheder tilbyder Skovdyrkerne uforpligtende screeninger til interesserede lodsejere.

- Man skal blot give os et kald. Ved screeningen undersøger vi, hvor arealet afvander til, og om der er fredninger eller paragraf-3 beskyttelser på arealet. På den

måde bliver lodsejeren afklaret om projektet har gode chancer for at opnå tilskud, siger Katrine Bang Hauberg.

Mere herlighed på ejendommen

Landbrugsstyrelsen oplyser, at ansøgningsrunden er åben fra 2. juli til 30. august 2019.

- Men har man et projekt i tankerne, så råder vi til, at man hurtigt tager kontakt til sin skovfoged hos Skovdyrkerne. Vi hjælper gerne fra start til slut. Det er vigtigt, at vi kommer i gang så hurtigt som muligt, da de nye regler betyder, at kommunerne skal nå at sagsbehandle sagerne, inden vi kan indsende egentlige ansøgninger, siger Katrine Bang Hauberg.

Hun opfordrer til, at lodsejere og landmænd griber muligheden.

- Skovrejsning er en rigtig god mulighed for at få mere herlighed og bedre jagt på sin ejendom. Der er utallige muligheder for at gøre skoven spændende med lysninger, skovveje og måske en sø. Det er alt sammen noget vi designer og planlægger i et tæt samarbejde med ejeren, siger hun.

Typisk får lodsejerne besked om deres ansøgning er godkendt ved nytårstid. Det betyder at projekter, der indsendes i år, kan sættes i gang til foråret 2020.

Skovrejsningsordningen administreres af Landbrugsstyrelsen. Tilskud til privat skovrejsning er en del af det danske landdistriktsprogram, og tilskuddene medfinansieres af EU.

Om tilskudsordningen

- Skovrejsningspuljen til privat skovrejsning indeholder 35 millioner kroner i 2019.
- Der gives tilskud på 32.000 kroner pr. hektar til etablering af skovrejsningen.
- Derudover kan der søges et tilskud på 15 kroner pr. løbende meter vildthejn, som sættes op omkring skovrejsningsarealet.
- Hele tilskuddet udbetales på en gang, når skoven etableres.
- Der kan ikke anvendes pesticider sammen med tilskudsordningen.
- Minimumsgrænsen for at søge om tilskud til skovrejsning er to hektar. Der er ingen øvre begrænsning.
- Landbrugsstyrelsen prioriterer projekter uden dybdegående jordbearbejdning (reolpløjning). Herefter prioriteres projekter efter beliggenhed i forhold til kvælstofindsatsbehov, kvælstofretention og drikkevandsinteresser.
- EU-støtten kan bibeholdes på den landbrugsjord, der omdannes til skov.
- Skovdyrkerne tilbyder at ansøge og udføre skovrejsning for landmænd og andre lodsejere. Det er blandt andet muligt at få en uforpligtende forhåndsscreening.
- Tilskudsordningen for privat skovrejsning vil være åben fra 2. juli til 30. august 2019.

*Det er vigtigt at målrette
vildtageren til det vildt,
man vil tiltrække.*

En god vildtager er målrettet til vildtarten

Vildtagre kan forbedre jagten på en ejendom betydeligt. Men gode resultater kræver, at man målretter vildtageren til specifikke vildtarter, påpeger vildtforvalter.

Af Jens Mathiasen

Vildtagre kan gøre meget godt for vildtet og jagten på en ejendom. Men det kræver, at man er helt klar over, hvad man ønsker at opnå.

Sådan lyder det fra Jens Venø Kjellerup. Han er skovfoged og vildtforvalter hos Skovdyrkerne Syd.

- En allroundløsning dur ikke. Mit råd er, at man tager sin vildtpleje alvorlig. Hvis man virkelig vil se et godt udbytte af sin vildtager, skal man etablere en, der er målrettet helt specifikke vildtarter. Man skal samtidig finde ud af hvilke mangler, der er på ejendommen, forklarer han.

Jens Venø Kjellerup uddyber, at der er enorm forskel på at etablere en vildtager til eksempelvis råvildt og hønsfugle.

- Groft sagt kan man sige, at der er tre typer. Den første type vildtager gavner hjortevildtet. Den anden type består af dækafgrøder og er designet til at gavne fasaner i forbindelse med udsætning. Endelig er der striber ved diger og hegn, som skaber levesteder for insekter. Den type gavner hønsfugle, siger han.

Mange måder at komme i gang

Han forklarer, at man kan komme i gang

med at skabe vildtagre på flere måder – og det kan være meget billigt.

- En stubmark med spildkorn, som får lov til at stå urørt i efteråret, er særdeles effektiv. Sammen med ukrudtet skaber spildkornet optimale forhold for flere vildtarter blandt andet hønsfuglene, siger han.

Han fraråder, at man investerer i de helt dyre vildtblandinger.

- Jeg har set blandinger, der er helt urimeligt dyre. Det vil jeg fraråde, for effekten følger ikke med prisen, lyder det fra vildtforvalteren.

Hellere for sent end for tidligt

Lige nu er et optimalt tidspunkt for etablering af vildtagre.

- Midten af maj eller starten af juni er et fint tidspunkt at etablere den. Det er bedre at så lidt for sent end for tidligt. Vildtageren skal først modne af ind i efteråret, så der er foder til vildtet, når markerne er høstet, siger Jens Venø Kjellerup.

Han råder til at få udført et godt såbed.

- Det dur ikke, at man bare kratter lidt i overfladen. Det ender ofte i senegræs. Min anbefaling er, at man jordbearbejder grundigt, ligesom man ville gøre forud

for en traditionel markafgrøde. Det skylder man sig selv, når man har købt frøene, fastslår han.

Han opfordrer som udgangspunkt til at anlægge lange og smalle agre i stedet for kvadratiske.

- Lange vildtagre giver bedre muligheder for at rumme flere stykker råvildt. Men det er også oplagt at bruge kiler og hjørner af markerne, hvor det alligevel er besværligt og urentabelt at færdes med markmaskiner, siger han.

Stort potentiale

Jens Venø Kjellerup oplyser, at effekten er meget stor, hvis man får etableret sin vildtager rigtigt.

- En god vildtager kan forvandle en middelmådig jagt til en virkelig god jagt. Men det kræver som sagt, at man lykkes med en god etablering – og at man har gjort sig helt klart hvilke vildtarter, man vil hjælpe, fastslår han.

Jens Venø Kjellerup rådgiver om vildtagre ligesom flere af kollegerne hos Skovdyrkerne. Skovdyrkerne forhandler også frøblandinger til formålet.

**Se mere på Skovdyrkernes webshop
www.skovdyrkershop.dk**

Skovene risikerer langstrakte tømmermænd efter sidste års tørke

Den tørre sommer sidste år risikerer at skabe problemer i flere sæsoner. Skovfoged frygter øgede angreb af biller og svampe, fordi et stort antal træer er stressede og svage.

Tekst og fotos: Jens Mathiasen

SKOVFOGEDEN

Jesper Nørgaard Petersen er skovfoged ved Skovdyrkerne Syd. Han frygter ekstra mange problemer med sygdomme og skadedyr i de kommende sæsoner, fordi træerne er stressede og svage efter sidste års tørke.

*En sydvestvendt rand i
rødgran er massivt angrebet
af typografbiller*

Skovfoged Jesper Nørgaard Petersen sender et knivblad igennem barken på en 120-årig bøg. Barken har sorte pletter, som skovfogeden skærer op.

- Se, barken er helt død i det store område. Det her bliver træets død, siger skovfogeden. Han kigger op langs stammen og konstaterer, at der også er toptørre i træets krone.

Bøgen står i en bevoksning ved Børkop. Den er ramt af slimflåd, som typisk rammer stressede træer.

- Det starter med stammelus, som perforerer barken. Dermed er der adgang for de svampe, som er årsag til slimflåd, for-

klarer Jesper Nørgaard Petersen. Han er skovfoged hos Skovdyrkerne Syd.

I milde tilfælde kan bøgene overvokse slimflåd, men ofte tager sygdommen livet af de ramte træer.

- Når bøgene har så meget slimflåd som træet her, må man redde værdierne i tide. Det er vigtigt, at man får træet vist ud i tide. Står træet bare en enkelt sæson længere, risikerer vi, at kvaliteten falder fra møbeltræ til flistræ. Det vil betyde en halvering af afregningsprisen – fra cirka 750 til 300 kroner pr. kubikmeter, siger Jesper Nørgaard Petersen.

Svampelegemer på stammen

Han går videre igennem bevoksningen. Kort efter standser han op ved en anden bøg med store synlige svampelegemer.

Her er det tydeligt, at skaderne efter slimflåd kan udvikle sig hurtigt.

- Se, her er vi i fase tre. Her er stammen nu angrebet af tøndersvamp. Det er en porresvamp, som specielt angriber svækkede bøgetræer. Den æder ligninet i træet. Svampen danner hvidmuld, og dermed er det angrebne træ uden reel værdi. Træet er faktisk mest oplagt til at blive stående, så fugle og insekter kan få glæde af det. Læg også mærke til, at spættten allerede er begyndt at bygge bolig i træet, siger han.

Jesper Nørgaard Petersen er bekymret over at se de stressrelaterede skader på bøgene i Børkop. Han frygter, at der kommer flere af den type skader i de kommende sæsoner.

- Sæson 2017 var ekstrem våd. Vandet forårsagede roddrab på træernes helt små ➔

Slimflåd ses som mørke aftegninger på stammerne af stressede bøge. Andre løvtræer kan også få sygdommen.

Jesper Nørgaard Petersen viser den revne i barken, som har startet slimflåd på en 120-årig bøg.

⇒ rødder. Derefter kom den knastørre sommer i 2018. Derfor bliver træerne for alvor stressede. Stressede træer er mere modtagelige overfor angreb fra svampe og skadedyr, siger skovfogeden.

Skovbruget risikerer milliontab

Tørken har ikke kun stresset træerne. Den slog også mange unge træer ihjel.

Københavns Universitet kom for nyligt med en undersøgelse af konsekvenserne ved sidste års tørke. Her fremgår det, at specielt nyplantede skovkulturer og pyntegrøntarealer blev særligt hårdt ramt af tørken i 2018.

- Der var dramatisk planteafgang i de nyplantede kulturer, fremgår det af undersøgelsen, som er udarbejdet af Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet.

Men tørken ramte også ældre kulturer.

- Også kulturer fra efteråret 2017 og lidt ældre skovrejsningsarealer har haft planteafgang over det normale, fremgår det af undersøgelsen.

Dansk Skovforening vurderer, at tørken kan koste skovejerne et samlet tab på 15-30 millioner kroner, fordi der skal plantes nye træer. Ifølge brancheforeningen kan det samlede tab risikere at nå over 100 millioner kroner, hvis det senere viser sig, at skovede træer har taget skade af tørken, så møbelindustrien ikke kan bruge det.

Angreb af biller

Tilbage i bevoksningen ved Børkop bevæger Jesper Nørgaard Petersen sig videre til en afdeling med 40-årige sitka. Skovfogeden frygter, at billeangreb kan blive alvorlige i denne sæson på bagkant af sidste års tørke.

Han undersøger enkelte træer og finder hurtigt små knappenåls-store huller i barken på et af træerne.

- Her ser du tydelige tegn på micans – eller jætkebarkbillen, som den også kaldes. Den går specielt på sitka-bevoksninger. Den angriber enkelte spredte træer i bevoksningerne. Træet her kan meget vel have været tørkestresset – og derfor har billerne angrebet, siger han og tilføjer, at angrebene ofte er værst på let jord, hvor

Træerne i randen er hårdt angrebet af typografbiller.

tørken har ramt hårdt.

Et nabotræ står med tydelige udflåd af harpiks.

- Her er indgangshullet. Det er den voksne bille, som har gnavet sig ind for at lægge æg. Derfra begynder den nye generation at spise vækstlaget under barken, indtil de sværmer her i foråret. Harpiksen fra hullet er et stresstegn. Det er træets forsøg på at lukke skaden, siger han.

Der er dannet en lille knold ved indgangshullet.

- Knopperne ved hullerne kalder vi "brændte mandler". Det er et kendetegn, som skovejere kan holde øje med. Derudover skal man også lægge mærke til spredte udgåede eller døende træer i bevoksningen, siger Jesper Nørgaard Petersen.

Dårlige træer skal ud

Jætkebarkbillen angriber spredt. Den går efter svækkede træer i specielt sitka-bevoksninger. Hvis der er alvorlige angreb, råder skovfogeden til, at man får taget de angrebne træer ud af bevoksningen.

- Det sikrer, at man reducerer smitte-trykket. Men det skal gøres, inden billerne sværmer i foråret. Ved sværmningen flyver den nye generation ud fra deres vinterhi. Det gør de typisk, når temperaturen har været oppe over tyve grader, siger han.

Der er altid en vis pulje af jætkebarkbiller i bevoksningerne.

- Men med de forhold vi har haft, så forventer jeg, at bille-trykket bliver markant større i år, fordi træerne har været så stressede. Men det kommer vi til at se, når billerne sværmer her i foråret, lyder det.

Problemer i Europa

Ifølge skovfogeden er det ikke kun danske skovejere, som risikerer tab som følge af vejrforhold og skadedyr.

Sidste vinter oplevede Mellemeuropa et større stormfald i rødgran. Det blev efterfulgt af typografangreb i de efterladte rande.

- I Tyskland var der områder, hvor typograferne sværmede fire gange hen over sommeren. Det har skabt store problemer. Der er som følge af stormfald og billeangreb

greb kommet ekstra 100 millioner kubikmeter nål ud på markedet, siger Jesper Nørgaard Petersen.

Rødgran ramt af biller

Fra bevoksningen ved Børkop kører Jesper Nørgaard Petersen til Give for at se nærmere på en rødgranbevoksning. Bevoksningen står på let jord, og flere af de 40-årige træer viser tegn på tørkestress. Det ses blandt andet ved angreb af typografbiller.

En del af træerne blev afdrevet sidste sæson, og der er derfor dannet en ny syd-vestvendt rand.

Han inspicerer randen, hvor der er tydelige tegn på billeangreb.

- Læg mærke til de massive skader på barken. Det er træerne i randen, som er hårdt angrebet. Det her oser af stressede træer. Den nye rand i kombination med tørken har helt sikkert stresset og svækket træerne. Det har åbnet op for typografbille-angreb, siger han.

Der er barkskader og udflåd af harpiks i mange af randtræerne.

- Det her er faktisk et klassisk eksempel på typografbille-angreb. Det sker i randen, hvor billerne går efter de svækkede træer. Det kan forårsage stor ska-

Denne sitka er angrebet af micans, der også kaldes jættebarkbille. Der er dannet en lille knold ved indgangshullet, og det er et helt typisk kendetegn, oplyser skovfoged Jesper Nørgaard Petersen.

de, og det kan ske hurtigt, siger Jesper Nørgaard Petersen.

Ligesom med jættebarkbiller i sitka, handler det også her om at få taget de angrebne eksemplarer ud.

- På den måde kan man sænke smitte-trykket. Men de skal tages ud inden sværmningen, som foregår her i foråret, siger skovfogeden.

Afdrive bevoksning

Hvis først billerne har sat ind med et alvorligt angreb, kan en løsning også være at afdrive hele arealet for at undgå yderligere skader.

- Men det afhænger af de lokale forhold. Jo mere tørke og jo mere stressede træerne er – desto længere inde i bevoksningen kan man finde angrebene, siger han.

Han tilføjer, at typografangreb kan medføre store tab.

- Typisk ser vi, at rødgran falder i klassificering fra tømmer til emballage. Det er en reduktion fra 500 til 300 kroner pr. kubikmeter, siger Jesper Nørgaard Petersen.

Frygter problemer i flere år

Jesper Nørgaard Petersen ser tendenser til flere skader, som er afledt af tørken. Men hvor slemt det vil blive er endnu uvist.

- Der er uden tvivl store lokale variationer. Men jeg tænker tilbage på de to tørkeår i 1975 og 1976. Efter de to tørkeår, oplevede vi problemer med slimflåd og andre skader ti år frem i tiden. Derfor er der reel risiko for, at vi kommer til at kæmpe med skader efter 2018-tørken mange sæsoner fremover, siger han.

Rådet til skovvejere er at få taget hånd om problemerne i tide.

- Rettidig omhu er vigtigt. Det handler om at komme i skoven og få konstateret, om der er skader. Derefter skal man få lagt en strategi, så man sikrer værdierne og får reduceret smittetrykket. Det kræver, at man handler på det i tide, siger han.

Jesper Nørgaard Petersen opfordrer til, at man kontakter sin skovfoged, hvis man er i tvivl og ønsker en gennemgang af skoven for at få klarlagt skader efter tørken.

Ny sæson bliver afgørende for billeangreb

Den nye sæson bliver afgørende for, hvor slem forekomsten af typografbiller bliver. Det vurderer Hans Peter Ravn, lektor ved Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet.

Træerne er svækkede, og ifølge lektoren vil meget afhænge af foråret.

- Vi vil se en opformering, hvis vi får en varm og tør sæson ligesom sidste år. Men et sent, blæsende og koldt forår vil få stor betydning for populationsforholdene. Det kan udsætte flyvningen helt til Sct. Hans, siger han og tilføjer, at risikoen for typografangreb afhænger af billetætheden og af træernes modstandsevne.

Store lokale forskelle

Hans Peter Ravn oplyser, at der er store lokale forskelle i "typografisikoen".

- Nogle steder er vi over normalt niveau. Andre steder er risikoen normal – og faktisk er der også lokaliteter, hvor vi ligger under det normale. Samlet set er det ikke så slemt som frygtet. Derfor tror jeg ikke, at vi på nuværende tidspunkt skal frygte voldsomme angreb på landsplan. Der er store lokale forskelle, og som sagt bliver den kommende sæson afgørende, siger Hans Peter Ravn.

Normalt begynder typografernes forårsflyvning den første dag efter 1. maj, hvor det bliver over 20 graders varme. Men det kan variere til begge sider.

Skovejere kan spare penge ved generationsskifte inden 2021

Bo- og gaveafgiften trappes ned i disse år. Det giver gode muligheder for generationskifte af erhvervsejendomme. Men det bør gøres, inden der kommer nye og højere offentlige vurderinger, råder ekspert.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Lige nu er der gode muligheder for at gennemføre et generationsskifte billigt, og det vil være oplagt for skovejere at gøre brug af de attraktive muligheder.

Det vurderer Frans Bennetsen, der er advokat og ekspert i generationsskifte.

- De seneste år er bo- og gaveafgiften for erhverv sænket gradvist fra 15 til nu seks procent. I 2020 bunder afgiften ud på fem procent. Det gør det økonomisk attraktivt at gennemføre generationsskifte, siger Frans Bennetsen, som er partner hos advokatfirmaet Kirk Larsen & Ascanius, Esbjerg.

Han forklarer, at gaveafgift skal betales til staten.

- Ved generationsskifte giver man typisk noget af købesummen som gave – og af den del skal man nu betale seks procent til staten i modsætning til tidligere femten procent. Den billigere afgift betyder, at man kan give en gave, der er cirka tre gange så stor indenfor den samme afgiftsramme, siger han.

Nye højere offentlige vurderinger

Frans Bennetsen forklarer, at der er god grund til at generationsskifte inden 1. januar 2021. Til den tid kommer de nye offentlige vurderinger af erhvervsejendomme.

- Vi forventer helt klart, at de nye ejendomsvurderinger vil være højere end i dag. Skats nye system vil blive bedre til at indregne realiserede handelsværdier for at opnå mere præcise og tidssvarende vurderinger, lyder det.

Højere ejendomsvurderinger vil gøre det dyrere at generationsskifte.

EKSPERTEN

Frans Bennetsen er advokat og specialist i generationsskifte. Han er partner hos firmaet Kirk Larsen & Ascanius, Esbjerg. Firmaet beskæftiger omkring 100 medarbejdere og varetager alle opgaver indenfor erhvervsrettet juridisk rådgivning.

- Mange skovejendomme sælges i dag til måske tre gange den offentlige vurdering. Min vurdering er, at Skats nye sy-

stem vil indregne det. Måske kommer vi til at se fordoblede vurderinger på skovejendomme. Det vil medføre, at grundlaget for generationsskiftet bliver betydeligt højere end i dag. Samtidig bliver gaveafgiften til staten markant dyrere i kroner og øre, siger advokaten.

Han råder derfor til, at man udnytter den lave gaveafgift og de nuværende offentlige vurderinger.

- I dag kan du fastsætte handelsværdien ved at bruge den seneste offentlige ejendomsvurdering og fratække 15 procent. Det bliver så den lavest opnåelige handelsværdi, siger han.

Virksomhed med udskudt skat

Ifølge Frans Bennetsen gælder der visse krav, for at en virksomhed kan generationsskiftes under de nuværende regler.

- Først og fremmest skal der være tale om, at skovejendommen har erhvervs-mæssig aktivitet. Det samme gælder for landbrugsejendomme, siger han.

Derudover skal ejendommen også være berettiget til succession, som også er kendt som udskudt skat.

- Med succession kan du sænke den samlede pris på en skovejendom. Det foregår ved, at søn eller datter overtager farens skatteforpligtelser. De penge faren får i hånden er så skattefrie. Men den yngre generation vil jo så kræve nedslag i købsprisen for at overtage farens skatteforpligtelser, siger advokaten.

Ifølge Frans Bennetsen er der regler for, hvor stort det nedslag må være.

- Man får ikke lov til at reducere handelsværdien 1-1 med skatteforpligtelser-

Guide til ejerskifte

- Advokatfirmaet Kirk Larsen & Ascanius har udarbejdet en guide til ejerskifte.
- Guiden er et gratis digitalt værktøj.
- Med guiden kan virksomhedsejere få gode råd og tips til et godt ejerskifte.
- Guiden findes på Ejerskifteguide.dk.

ne. Sager fra praksis viser, at kompensati-
onen ligger omkring 80 procent. Grunden
er, at du som køber kan sende skatten
videre til dine børn. Men andre ord kan
skatten i princippet ruller videre i al evig-
hed, forklarer Frans Bennetsen.

Gave tvinger Skat ud af busken

Ifølge Frans Bennetsen vil man typisk
flytte værdierne ved en kombination af
gave, kontantbeløb og lån.

Han nævner et eksempel.

- Hvis vi tager udgangspunkt i en han-
delsværdi på eksempelvis 10 millioner, kan
to millioner være rabat som følge af suc-
cession. Fire millioner skal måske betales
kontant. Derudover kan faren så vælge at
give sønnen en gave på to millioner og et
rentefrit lån på to millioner, siger Frans
Bennetsen.

Advokaten opfordrer til, at man som
minimum altid lægger en gave ind på mi-
nimum 66.000 kroner.

- Gaven sikrer, at man skal indgive en
gaveanmeldelse til Skat og bede dem vur-
dere, om man har betalt den rigtige gave-
afgift. Men da gaven er en del af en større
overdragelse, så forholder Skat sig til det
hele. Man tvinger Skat til at tage stilling til
alle værdier i generationsskiftet, siger han.

Skat har seks måneder til at gennem-
gå sagen.

- Hvis Skat ikke vender tilbage inden
seks måneder, så låser alle værdierne.
Fordelen ved det er, at man undgår usik-
kerhed i årevis. Man undgår de normale
forældelsesfrister, hvor man ellers kan risi-
kere, at Skat pludselig vil genåbne en sag,
siger advokaten.

*Skovejendommen skal have
erhvervs-mæssig aktivitet.*

Derudover er det vigtigt, at man ikke
bagefter finder ud af, at man vil give mere
i gave.

- Hvis man bagefter eksempelvis an-
nullerer et lån til sønnen, så er det jo re-
elt en gave. Men det vil koste femten pro-
cent i afgift. Det er altså markant dyrere,
siger han.

Større usikkerhed

Frans Bennetsen forklarer, at når Skats
nye vurderingssystem kommer, så følger
der også en større usikkerhed på vurde-

ringerne.

- Skat har meldt ud, at man skal for-
vente en usikkerhed på plus eller minus
20 procent.

- I mange år har det heddet, at man kan
generationsskifte til 15 procent under vur-
deringen. Men med den øgede usikkerhed
forventer vi at kunne generationsskifte til
vurderingen minus 20 procent. Men der
kan komme flere præciseringer og krav. Vi
kender det ikke endnu, siger advokaten.

De ekstra fem procent kommer dog
ikke til at gøre det billigere.

- Man skal så forvente, at de nye vur-
deringer bliver markant højere. I det lys
bliver det dyrere at generationsskifte - for
de 20 procent skal så trækkes fra et højere
vurderingsgrundlag, fastslår han.

Attraktive regler

Hvorvidt Skats nye vurderingssystem
til erhvervsjendomme er klar 1. januar
2021, tør han ikke garantere.

- Vi kender jo alle til de massive proble-
mer i Skat. Så om de når det, tør jeg ikke
sige noget om. Men det er helt sikkert, at
det kommer - de er i gang med at teste
deres nye system, siger han.

Sammenfattende opfordrer Frans
Bennetsen til, at skovejere benytter de
nuværende regler.

- Mit råd er, at skal man generations-
skifte indenfor nogle år, så er det fornuf-
tigt at benytte muligheden nu. Det er at-
traktivt at kombinere den nuværende
ejendomsvurdering med den lave bo- og
gaveafgift. Jo større værdier - desto stør-
re besparelser er der, lyder det fra Frans
Bennetsen.

Om det nye vurderingssystem

- Skattestyrelsen har meldt ud, at de nye vurderinger af erhvervsjendomme er klar 1. januar 2021.
- Vurderingerne bliver forventeligt højere og mere tidssvarende.
- Der vil ikke som i dag komme en samlet ejendomsværdi for skovejendomme. Derimod vil der være særskilte grund-

værdier af de fredskovpligtige arealer vurderet som produktionsjord, af gårdspladsen og haven - og en særskilt ejendomsværdi af stuehuset alene.

- Ejere som har brug for en vurdering af hele ejendommen til eksempelvis generationsskifte kan anmode om, at Skat udarbejder en samlet vurdering af hele

skovejendommen. Den vurdering vil tage udgangspunkt i handelsværdien og indregne herlighedsværdi, skovtype og så videre.

- Det vil blive mod et gebyr.

Kilde: Advokat Frans Bennetsen / Kirk Larsen & Ascanius

Poplerne i det fynske projekt er etableret i 2014. Det er poppelklonen OP42.

Forsyningselskab vil sende egne popler i kedlerne

Fjernvarme Fyn har etableret energiskov på 31 hektar kommunal jord ved Odense. Om få år lander de første popler i kedlerne. Dermed får odenseanerne lokalproduceret varme i radiatorerne.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Om få år kan Fjernvarme Fyn sende deres egen flis ind i biomassekedlen på Fynsværket. Når det sker, er det kulminationen på en strategi, der begyndte med plantning af 50.000 popler tilbage i 2014.

- Det er meget tilfredsstillende, at vi om kort tid kan levere lokalproduceret CO₂-neutral varme. Det spiller vældig godt sammen med vores grønne omstilling, hvor vi ønsker at udfase kul, siger

Tina Maria Lund Kristensen, der er miljøchef ved Fjernvarme Fyn.

Poplerne er plantet på 31 hektar i den nye Elmelund Skov ved Odense.

Energiskov i samarbejde med kommune

Tina Maria Lund Kristensen har været projektleder på projektet lige siden begyndelsen. Det hele begyndte med en

henvendelse til Odense Kommune.

- Vi kontaktede Odense Kommune, da Elmelund Skov var på tegnebrættet. Henvendelsen mandede ud i et samarbejde med kommunen, hvor vi dyrker energiskov – men på kommunens jord. Vi har købt planterne og etableret skoven. Vi har stået for renholdelse de første par sæsoner, og vi kommer også til at tynde poplerne og levere flisen til vores værk i

Odense, siger hun.

Baggrunden for at gå ind i projektet har været at understøtte virksomhedens grønne strategi. Fjernvarme Fyn har som mål at udfase kul inden 2025.

- Derfor passer det her rigtig godt ind i vores strategi – også selvom flisen selvfølgelig kun udgør en lille del af det samlede forbrug. Derudover er det vigtigt for os, at vi samarbejder om nærmiljøet. Skoven ligger lige i vores baghave. Vi vil alle sammen gerne holde varmen på den mest bæredygtige måde, siger miljøchefen.

Hun forklarer, at flisen fra poplerne vil kunne forsyne cirka 1000 husstande med CO2-neutral varme i et år.

Plantet i 2014

De første stiklinger kom i jorden tilbage i 2014. Der er plantet cirka 1800 popler pr. hektar.

- Stiklingerne skulle egentligt have været i jorden i april måned, men byrådet skulle først godkende det. Vi kunne derfor først plante i juni. Det var ikke helt optimalt. Men det var en våd sommer, så etableringen lykkedes ganske fornuftigt alligevel, siger hun.

Tina Maria Lund Kristensen forventer, at de første popler kan skoves og hugges til flis om få år.

- Vi støtter os til faglig ekspertviden, når det gælder tynding af poplerne. Men vi forventer, at de første poppelrækker bliver tyndet indenfor 3-4 år. Til den tid får vi altså den første flis ind på værket, siger miljøchefen.

Fjernvarme Fyn afholder selv alle udgifter til skovning og flishugning.

- Vi vil selvfølgelig tilpasse operationerne optimalt til fyringssæsonen, sådan at vi kan bruge flisen direkte i vores kedler. Anlægget på Fynsværket kan køre både med halm og flis, oplyser hun.

Efter energiskoven er det planen, at Odense Kommune etablerer blivende skov, hvor bøg vil blive en dominerende træart.

- Kommunen tager over i takt med, at vi begynder at tynde i poplerne. Der er god mulighed for at så bøg. Men det bliver kommunen, som kommer til at stå for den del, siger Tina Maria Lund Kristensen.

Godt samarbejde

Odense Kommune har tidligere meldt ud,

Miljøchef Tina Maria Lund Kristensen har været projektleder på energiskoven lige siden opstarten i 2014. Hun glæder sig over, at Fjernvarme Fyn snart kan levere lokalproduceret varme produceret på egen flis.

at man er glade for at samarbejde om energiskov med Fjernvarme Fyn. Men også kommunens skoleelever får et udbytte.

- Vi arbejder sammen med en sjetteklasser fra en nærliggende skole. Eleverne er involveret i projektet med vores ener-

giskov. Det har givet eleverne meget viden om skovrensning og CO2-regnskab. Så det har været fint både for eleverne og for os, siger hun.

- Derudover vokser poppel jo lynhurtigt. Det betyder, at skoven allerede har bidraget med rekreative værdier til mange af kommunens borgere, siger miljøchefen.

Åben for nye projekter

Ifølge Tina Maria Lund Kristensen er erfaringerne fra Elmelund-projektet positive. Fjernvarme Fyn afviser ikke at gå ind i nye projekter i fremtiden.

- Projekter af denne type passer rigtig godt til vores grønne strategi. Vi er derfor åbne overfor lignende projekter i fremtiden, hvis der opstår muligheder, siger hun.

Hun vurderer også, at andre værker vil gøre det samme.

- Ideen er oplagt for andre forsyningselskaber. Det er oplagt som et virkemiddel til at opnå CO2-neutral varme. Der er allerede andre værker, som er gået i gang med lignende projekter i større eller mindre skala, siger hun.

I alt fire samarbejdspartnere arbejder sammen om Elmelund Skov. Det er Odense Kommune, Fjernvarme Fyn, Naturstyrelsen og Vandcenter Syd.

Forventningen er, at de første poppelrækker skoves og hugges til flis om få år.

Ifølge Palle Madsen er det mest hensigtsmæssigt at lysne poppelkulturen gradvist.

Forkultur kan sikre godt miljø for blivende træarter

I fynsk projekt har man plantet poppel som forkultur forud for blivende træarter. Kulturmetoden har været glemt, men den har flere fordele, vurderer professor.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

På Fyn har man valgt at gå utraditionelt til værks i et skovrejsningsprojekt i Elmelund Skov ved Odense.

Fjernvarme Fyn har etableret cirka 31 hektar poppel til energiformål. De er etableret i en forkultur forud for blivende træarter.

- Forkultur er ikke ret meget anvendt i dag. Man brugte det i gamle dage før pesticiderne. Efter pesticiderne stoppede vi med at bruge forkultur, fordi vi nu kunne sprøjte os ud af problemerne. Men det er vi som samfund på vej væk fra igen, siger Palle Madsen, der er professor ved Skovskolen i Nødebo, som hører under Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning ved Københavns Universitet.

Flere fordele

Han peger på en række skovdyrkningsmæssige fordele ved at anvende poppel i forkultur.

- En af fordelene er, at poppel skyder lynhurtigt til vejs og kvæler græs og andet ukrudt. De karakteristiske store blade går hurtigt i omsætning. Dermed får vi en "lækker" jord uden ukrudtstryk. Det skaber perfekte forhold til de blivende træarter, siger Palle Madsen.

Derudover giver metoden fleksibilitet til skovejeren.

- Skovejeren får en masse fleksibilitet til at etablere hovedtræarter. Den gode jordbund og de generelt beskyttede forhold gør det muligt at vælge små og billigere plantetyper. Det er også muligt at så

visse hovedtræarter, hvis man ønsker det. Ejeren kan fint vente til et godt frøår i eksempelvis bøg, siger han.

Han fremhæver også, at man hurtigt får fornemmelsen af skov med stammer, som hurtigt bliver tykke og med skorpebark.

- Samtidig får du bedre tid til at afgøre med dig selv, hvad det er for en skov, du vil etablere. Om du bringer dine hovedtræarter ind i år fem, syv eller år ti - det er faktisk ligegyldigt for dem, hvis græsset er kvalt, siger Palle Madsen.

Gradvis afvikling

Poplerne i det fynske projekt er etableret i 2014. Det er poppelklonen OP42. Arealet blev pløjet forud for plantningen, og der har været udført mekanisk renholdelse

se de første to sæsoner.

Palle Madsen råder til gradvis lysning af kulturen.

- Mit råd vil være, at man afvikler det gradvist. Det vil være fornuftigt at vente med første tynding, indtil du får et nul eller et lille plus på operationen. Man kan for eksempel tage hver anden række ud, når træerne har tilstrækkelig brysthøjdediameter. Det vil være om cirka fire år, vurderer Palle Madsen.

Han forklarer, at der endnu ikke helt er klarhed over hvilke blivende træarter, man ønsker i det fynske projekt. Men bøg vil givetvis blive en dominerende art.

Økonomi

Palle Madsen forklarer, at der generelt er mange ubekendte, når det gælder beregning af økonomi i forskellige kulturer og metoder.

- Med forkultur kan du nøjes med færre træer. Ved at bruge mindre plantetyper kan du sikkert opnå en besparelse på dine etableringsomkostninger. Forkulturen skulle også gerne give tidlige indtægter og forrente sig selv. Men du får nok en længere omdrift afhængig af, hvor godt og hvor hurtigt din hovedtræart slår an, lyder det.

- Men får du det lavet rigtigt, så vil dine popler hjælpe med at gøre etableringen af din hovedtræart lige så god eller bedre sammenlignet med en ny kultur på et åbent areal, fastslår han.

Ulempen er, at metoden ikke passer til tilskudsordningerne.

- Tilskudsordningerne er ikke tilpasset til, at man arbejder med etablering henover mange år. Men jeg synes, at vi som fag bør løfte blikket og undersøge, om der er potentiale i det her – ikke mindst i forhold til klimaudfordringen. Tilskudsordninger kan trods alt ændres, hvis metoden viser sig at rumme gode muligheder, siger han.

- Derfor kunne jeg også ønske, at der bliver lavet flere afprøvninger med forskellige kulturmetoder. Vi famler os lidt frem, når det gælder økonomien i de forskellige strategier, fortsætter han.

Flere egnede arter

Poppel er oplagt som forkultur. Sammen med pil bliver den typisk kaldt en hurtig-

Poplerne i forkultur blev etableret i 2014. Popler som forkultur sikrer ifølge Palle Madsen en særdeles god jordbund og gode forhold til blivende træarter. Skovejeren kan efterfølgende plante små og billige plantetyper eller eventuelt vælge at så nogle af de blivende træarter.

Om Elmelund Skov

- Elmelund Skov bliver Odense Kommunes største skov på 320 hektar.
- Elmelund Skov skal være med til at beskytte grundvandet, da en tredjedel af Odenses drikkevand hentes fra området.
- Fjernvarme Fyn har plantet 50.000 popler på et 31 hektar stort areal. Stiklingerne kom i jorden i 2014, og poplerne skal senere flises og bruges til energi.
- Poplerne er etableret som forkultur for blivende løvtræer.
- Elmelund Skov er rejst på tidligere landbrugsjord i et samarbejde mellem Odense Kommune, Fjernvarme Fyn, Naturstyrelsen og Vandcenter Syd.
- Udover sikring af grundvand skal skoven også skabe rekreative værdier for Odenses borgere.

voksende træart. Men ifølge professoren er betegnelsen lidt uretfærdig i forhold til velkendte nåletræarter.

- Mange af vores nåletræarter kan godt være med. Lærk, grandis, douglas og sitka kan nemt følge med poppel og pil i en omdrift – især på vestjysk skovjord, som ofte er for ringe til poppel. Derudover kan fuglekirsebær og rødæl også bruges som hjælpetræarter. De er dog nok mere kræsnede med hensyn til voksestedet, siger han.

- Der er bare ikke nogen, der er så hurtige som pil og poppel i starten. Poppel er oppe i fuld produktion efter 3-4-5 år, hvis man planter dem nogenlunde tæt. Det vil være 1000-2000 styk pr. hektar. Derudover leverer poppel enorm højdevækst. Det betyder, at kronetaget forsvinder op i højden, og så er der masser af plads imellem stammerne til de blivende træarter, fortsætter Palle Madsen.

Han forklarer, at optimalt bør popler have en omdriftsalder på 20-30 år for at udnytte produktionspotentialt fuldt ud.

- Det der med at skære dem ned efter 10 år fordi enkeltbetalingsordningen kræver det – det går fuldstændigt imod produktionspotentialt, siger professoren.

Palle Madsen forklarer videre, at træarternes CO₂-optag og dermed klimaeffekten er linket til deres vækst.

- Det handler udelukkende om, hvor hurtigt træet gror – altså målt på tørstof, siger han.

Skab variation

Palle Madsen ser gode muligheder i at bruge poppel. Han vurderer, at dyrkning af træarten kan være en måde at holde flere døre åbne, fordi forkulturen giver god mulighed for at etablere en bred vifte af hovedtræarter.

- Når man dyrker skov, er det altid godt at skabe variation. Med den mangel på træ, der forventes fremover, så er det klogt at holde så mange døre åbne i fremtiden som muligt, siger han.

Han forklarer, at der tilmed er eksempler på skovejere, der har sendt poppel afsted i containere.

- Det er vanskeligt at forudsige hvilken efterspørgsel, der kommer i fremtidens marked. Derfor er det generelle råd at have øje for variation i sit træartsvalg, siger han.